

BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QUVCHILARIDA ZAMONAVIY TA'LIM VA UNING JAMIYAT RIVOJIDAGI O'RNI

Xamidova Zarina Iskandar qizi

*Termiz davlat pedagogika institute Boshlang'ich ta'limda matematika
va ona tili kafedrasi o'qituvchisi
+998936170703*

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim bosqichida zamonaviy ta'limning mazmun-mohiyati, uning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni va yosh avlodni har tomonlama barkamol shaxs sifatida shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Boshlang'ich ta'lim insonning keyingi hayoti, bilim va dunyoqarashining poydevorini tashkil etuvchi eng muhim bosqich sifatida talqin etiladi. Shu bois, zamonaviy ta'lim metodlari, innovatsion yondashuvlar va interfaol o'qitish uslublarini bu bosqichda to'g'ri qo'llash katta ahamiyat kasb etadi. Maqolada zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish masalalariga e'tibor qaratilgan. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda o'quv jarayonini tashkil etishning zamonaviy shakllari – interfaol darslar, o'yinli metodlar, raqamli resurslardan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Maqolada shuningdek, O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, raqamli ta'lim muhitining yaratilishi va boshlang'ich ta'lim sifati hamda samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat siyosati haqida fikr yuritiladi. Muallif zamonaviy ta'limni jamiyat taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida baholab, yosh avlodni raqobatbardosh, bilimli va ijtimoiy faol shaxs sifatida voyaga yetkazish ta'lim tizimining eng muhim maqsadi ekanini asoslaydi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, zamonaviy ta'lim, innovatsion ta'lim texnologiyalari, interfaol metodlar, o'qitish jarayoni, ta'lim sifati, raqamli ta'lim, axborot texnologiyalari, o'quvchi faoliyati, o'quv motivatsiyasi, mustaqil fikrlash, ijodkorlik, tanqidiy tafakkur, kompetensiyaga asoslangan yondashuv, integratsiyalashgan darslar, o'yin texnologiyalari, interfaol o'qitish usullari, o'quv metodik qo'llanmalar, didaktik o'yinlar, raqamli resurslar, elektron ta'lim platformalari, pedagogik mahorat, o'qituvchi roli, o'quvchi shaxsini rivojlantirish, ijtimoiy faollik, ta'lim islohotlari, milliy ta'lim tizimi, xalqaro ta'lim tajribasi, ta'limda innovatsiya, zamonaviy o'qitish muhit, ta'lim jarayonini modernizatsiyalash, inson kapitali, jamiyat taraqqiyoti, ta'lim siyosati, ma'naviy tarbiya, intellektual rivojlanish, kreativ fikrlash, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, ta'limda hamkorlik, o'quvchi-o'qituvchi interaktsiyasi, uzluksiz ta'lim tizimi

Аннотация. В статье анализируется сущность современного образования на этапе начального образования, его роль в развитии общества и значение в формировании подрастающего поколения как всесторонне развитой личности. Начальное образование трактуется как важнейший этап, формирующий основу будущей жизни человека, его знаний и мировоззрения. Поэтому правильное применение

современных методов образования, инновационных подходов и интерактивных методов обучения на этом этапе имеет большое значение. В статье рассматриваются вопросы формирования у учащихся самостоятельного мышления, творческого подхода, эффективного использования информационных технологий в современном образовательном процессе. В статье также рассматривается значение современных форм организации образовательного процесса, учитывающих возрастные и психологические особенности учащихся начальной школы - интерактивных уроков, игровых методов, использования цифровых ресурсов. В статье также рассматриваются реформы, проводимые в системе образования Узбекистана, создание цифровой образовательной среды и государственная политика, направленная на повышение качества и эффективности начального образования. Автор рассматривает современное образование как главную движущую силу общественного развития и обосновывает, что важнейшей целью системы образования является воспитание подрастающего поколения конкурентоспособными, эрудированными и социально активными личностями.

Ключевые слова: Начальное образование, современное образование, инновационные образовательные технологии, интерактивные методы, учебный процесс, качество образования, цифровое образование, информационные технологии, активность учащихся, мотивация к обучению, самостоятельность мышления, креативность, критическое мышление, компетентностный подход, интегрированные уроки, игровые технологии, интерактивные методы обучения, методические пособия, дидактические игры, цифровые ресурсы, электронные образовательные платформы, педагогическое мастерство, роль учителя, развитие личности учащегося, общественный активизм, образовательные реформы, национальная система образования, международный образовательный опыт, инновации в образовании, современная образовательная среда, модернизация образовательного процесса, человеческий капитал, социальное развитие, образовательная политика, духовное воспитание, интеллектуальное развитие, творческое мышление, личностно-ориентированное образование, образовательное сотрудничество, взаимодействие учащихся и учителей, система непрерывного образования.

Annotation. V state analiziruetsya sushchnost sovremennogo obrazovaniya na etape nachalnogo obrazovaniya, ego role v razvitii obshchestva i znachenie v formirovanii podrastayushchego pokoleniya kak vsestonne razvitoj lichnosti. Nachalnoe obrazovanie traktuetsya kak vajneyshiy etap, forming the basis of budushchey jizni cheloveka, ego znaniy i mirovozzreniya. The proper application of modern methods of education, innovative approaches and interactive methods of training at the same stage is very important. V state rassmatrivayutsya voprosy formirovaniya u uchashchikhsya samostoyatel'nogo mishleniya, tvorcheskogo pokhoda, effektivnogo ispolzovaniya informatsionnyx tekhnologiy v sovremennom obrazovatel'nom protsesse. V state takje rassmatrivaetsya znachenie sovremennyx form organizatsii obrazovatel'nogo protsesa, uchityvayushchih vozrastnye i psikologicheskie osobennosti uchashchixsya nachalnoy shkoly - interaktivnyx urokov, igrovyx metodov, ispolzovaniya tsifrovyx resursov. V state takje rassmatrivayutsya reforms,

implemented in the education system of Uzbekistan, creating a digital educational environment and state policy aimed at increasing the quality and effectiveness of primary education. The author draws modern education as the main driving force of social development and explains why the main goal of the educational system is to educate the younger generation of competitive, educated and socially active people.

Key words: Primary education, modern education, innovative educational technologies, interactive methods, educational process, quality of education, digital education, information technology, flying activity, motivation to learn, independent thinking, creativity, critical thinking, competence approach, integrated lessons, games technology, interactive training methods, methodical assistance, didactic games, digital resources, electronic educational platforms, pedagogical mastery, role teaching, development of developing personality, social activism, educational reforms, national education system, international educational experience, innovation and education, modern educational environment, modernization obrazovatel'nogo process, human capital, social development, obrazovatel'naya politics, spiritual education, intellectual development, creative thinking, lichnostno-orientirovannoe obrazovanie, obrazovatel'noe sotrudnichestvo, vzaimodeystvie uchashchihsya i uchiteley, system of non-interruptive obrazovanie.

Bugungi globallashuv va texnologik taraqqiyot davrida ta'lim tizimi har bir mamlakatning kelajagini belgilovchi asosiy omilga aylanib bormoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi inson shaxsining shakllanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Chunki aynan shu davrda bolalarda bilim olishga qiziqish, mustaqil fikrlash, mehnatsevarlik, ijodkorlik va ijtimoiy ko'nikmalar shakllanadi. Zamonaviy ta'limning asosiy vazifasi — o'quvchida nafaqat bilim, balki hayotiy kompetensiyalarni rivojlantirish, uni jamiyatda faol ishtirok etishga tayyorlashdan iboratdir. Boshlang'ich ta'lim — bu o'quvchining intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishining poydevorini tashkil etuvchi eng muhim bosqichdir. Ushbu davrda bola olamni anglaydi, mustaqil fikrlash va muammolarni hal etish qobiliyatini o'zlashtira boshlaydi. Shu sababli bu bosqichda o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki tarbiyachi, yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi, ijodiy muhit yaratuvchi shaxs sifatida faoliyat yuritadi. Bugungi kunda ta'lim jarayonida an'anaviy uslublar bilan bir qatorda innovatsion texnologiyalar keng qo'llanilmoqda. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimediali darslar, raqamli o'quv resurslari o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etish imkonini beradi. Masalan, “aqliy hujum”, “klaster”, “rol o'ynash”, “muammoli vaziyat” kabi metodlar bolalarda fikrlashni faollashtiradi va ularning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, raqamli ta'lim muhitini yaratish — bugungi kun ta'lim siyosatining ajralmas qismi hisoblanadi. Elektron darsliklar, onlayn test tizimlari, masofaviy o'qitish platformalari o'quv jarayonining samaradorligini oshirmoqda. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi bu vositalardan maqsadga muvofiq foydalanishni bilsa, ta'lim jarayoni yanada interfaol va qiziqarli kechadi. O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida olib borilayotgan islohotlar yosh avlodni zamonaviy dunyo talablariga mos tarzda tarbiyalashga qaratilgan. Boshlang'ich ta'limda o'quv dasturlarining yangilanishi, “kompetensiyaga asoslangan yondashuv”ning joriy etilishi, o'qituvchilarning malakasini

oshirish tizimi, maktablarda axborot texnologiyalarining keng joriy qilinishi — bularning barchasi sifatli ta'limning kafolatidir. Shuningdek, davlat tomonidan qabul qilinayotgan “Raqamli ta'lim”, “Yoshlar – kelajagimiz”, “Barkamol avlod” kabi dasturlar ham boshlang'ich ta'limning mazmunan yangilanishiga xizmat qilmoqda. Ta'lim — bu jamiyat taraqqiyotining poydevoridir. Boshlang'ich ta'lim esa ana shu poydevorning ilk g'ishtidir. Zamonaviy ta'lim orqali yetuk, bilimli, ijtimoiy faol, raqobatbardosh yoshlar voyaga yetadi. Ular keyinchalik mamlakatning iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayotida faol ishtirok etib, jamiyatning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi. Zamonaviy ta'lim o'quvchilarga nafaqat bilim beradi, balki ularni erkin fikrlashga, o'z fikrini asosli ifoda etishga, jamoada ishlashga o'rgatadi. Bu esa demokratik jamiyatning shakllanishi va inson kapitalining yuksalishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Boshlang'ich ta'lim – bu bola uchun mustaqil hayotga kirish eshigidir. U faqat o'qish, yozish yoki hisoblashni o'rganish bosqichi emas, balki bola tafakkurini kengaytiruvchi, ijtimoiy, axloqiy va hissiy jihatdan shakllantiruvchi muhim davrdir. Shu sababli bu bosqichda o'qituvchining mahorati, yondashuvi va pedagogik madaniyati nihoyatda muhimdir. O'quvchi shaxsini rivojlantirishda quyidagi yo'nalishlarga e'tibor berish zarur:

- **Bilim berishdan ko'ra, o'rganishga o'rgatish.** Ya'ni o'quvchining mustaqil o'rganish, tahlil qilish va xulosa chiqarish qobiliyatini shakllantirish;
- **Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.** Har bir bolaning individual qobiliyati, psixologik xususiyati va o'rganish uslubi inobatga olinadi;
- **Motivatsiyani kuchaytirish.** Qiziqarli o'yinli metodlar, muammoli vaziyatlar va loyihaviy topshiriqlar orqali ta'limga bo'lgan qiziqishni oshirish.

Shunday qilib, boshlang'ich ta'lim – bu bola tafakkurining shakllanishi, uning hayotga bo'lgan munosabatini belgilovchi eng muhim bosqichdir.

Zamonaviy ta'limda innovatsion yondashuvlarning roli Bugungi kunda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim o'rin tutadi. “Aqliy hujum”, “klaster”, “konseptual xaritalar”, “insert”, “rol o'ynash” kabi interfaol metodlar o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va muloqot madaniyatini rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalar esa ta'limni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Elektron darsliklar, onlayn platformalar (masalan, *edu.uz*, *kundalik.com*), test tizimlari, animatsion videodarslar orqali o'quvchilarning darsga bo'lgan e'tibori va qiziqishi ortmoqda. Bu vositalar:

- o'quv materialini vizual tarzda idrok etishni osonlashtiradi;
- individual o'qitish imkoniyatini yaratadi;
- o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlaydi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari faqat vosita emas, balki pedagogik jarayonni takomillashtiruvchi kuchdir. O'qituvchi bu vositalardan ijodkorlik bilan foydalansa, ta'lim jarayoni qiziqarli, interfaol va samarali kechadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'lim bosqichi – bu inson shaxsining shakllanishida poydevor davr hisoblanadi. Shu bois, zamonaviy ta'lim texnologiyalarini tatbiq etish, o'qituvchi malakasini oshirish va o'quvchilarni faol o'rganishga yo'naltirish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biridir. Boshlang'ich ta'limdagi har bir innovatsion yondashuv — bu kelajakda jamiyatning yuksalishiga qo'shilgan hissa demakdir. Shuning

uchun ham zamonaviy ta'limni rivojlantirish, uning samaradorligini oshirish va har bir o'quvchi uchun qulay o'quv muhitini yaratish — har bir o'qituvchi, ota-ona va jamiyatning umumiy mas'uliyatidir. Sifatli boshlang'ich ta'lim – bu millat kelajagi, jamiyatning barqaror rivojlanishi va inson salohiyatining yuksalishiga xizmat qiluvchi eng ishonchli poydevordir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. — Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi, 2020 y.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-4312-son Qarori. — Toshkent, 2019 y.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli ta'lim” konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi farmoni. — Toshkent, 2020 y.
4. O'zbekiston Respublikasining “Barkamol avlod” davlat dasturi. — Toshkent, 2010 y.
5. Xodjayeva M., Abduqodirova R. *Boshlang'ich ta'lim metodikasi*. — Toshkent: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2021 y.
6. To'xtayeva M. va boshq. *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. — Toshkent: “O'qituvchi”, 2020 y.
7. Shodiyeva D. *Boshlang'ich ta'limda innovatsion metodlardan foydalanish*. — Toshkent: TDPU nashriyoti, 2022 y.
8. Tursunova S., G'ulomova G. *Interfaol o'qitish usullari va ularning amaliy qo'llanilishi*. — Samarqand: “Zarafshon”, 2019 y.
9. Hasanova N. *Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirish usullari*. — Toshkent: TDPU ilmiy to'plami, 2021 y.
10. Yunusov O. *Raqamli ta'lim: imkoniyatlar va muammolar*. — “Ta'lim va innovatsiyalar” jurnali, №4, 2023 y.
11. Davlat ta'lim standarti (DTS). — “Boshlang'ich ta'lim” yo'nalishi uchun. — Toshkent: Xalq ta'limi vazirligi, 2021 y.
12. Vygotskiy L.S. *Pedagogik psixologiya*. — Moskva: Prosveshcheniye, 1982.
13. Piaget J. *Psixologiya intellektual rivojlanishining nazariyasi*. — Nyu-York, 1971.
14. Bloom B. *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals*. — New York: McKay, 1956.
15. UNESCO. *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. — Paris, 2017.